

**DECRETUL ÎMPĂRATULUI IOSIF AL II-LEA,
DIN 14 MARTIE 1787, PRIVITOR LA ÎNNOBILĂRILE
BOIERILOR ȘI MAZILILOR DIN BUCOVINA***

ARCADIE M. BODALE

**Das Allerhöchste Patent des Kaisers Josef des II.
vom 14. März 1787 betreffend die Adellung
der Bojaren und Masilen aus der Bukowina**

*(Zusammenfassung)**

Das Originalpatent des Kaisers Josef des II. befindet sich im Österreichischen Staatsarchiv Wien (Abteilung: Allgemeines Verwaltungsarchiv; Bestandsgruppe: Adelsarchiv; Bestand: Hofadelsakten). Es wurde in deutscher und rumänischer Sprache gedruckt, mit dem kaiserlichen Siegel abgestempelt und vom Kaiser und von anderen vier Hochbeamten (Leopold Graf von Kollowrat, Johann Rudolph Graf von Chotek, Johann Wenzel Graf von Ugarte und Alois Graf von Ugarte) unterschrieben. Die Tatsache, dass das Originalpatent auch in rumänischer Sprache geschrieben wurde, ist ein Beweis dafür, dass es besonders für die Bevölkerung der Bukowina verfasst wurde und dass diese Bevölkerung Rumänisch sprach. Weil im Landtag und in den kaiselichen Ämtern der Hauptstadt Galiziens die offiziellen Sprachen Deutsch und Polnisch waren, wurde das Patent auch in diesen Sprachen verfasst und verbreitet. Sehr interessant ist der 7. Artikel des Patents, worin man bemerken kann, dass die österreichischen Gulden und die anderen (holländischen, türkischen oder polnischen) Münzen, die in den rumänischen Gebieten verwendet wurden, am Ende des 18. Jahrhunderts denselben Wert hatten.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Josef der II., Adellung, Bojaren, Masilen, Gulden, Münzen.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Arhivele Statului din Viena reprezintă o sursă extrem de bogată de informații pentru istoria românilor. Cu toate acestea, ele sunt, încă, insuficient valorificate de istoricii noștri. Între toate documentele, pe care această instituție le păstrează, o pondere însemnată o au actele privitoare la istoria Bucovinei. Între aceste documente, se remarcă cele referitoare la organizarea administrativă, bisericească și socială a acestei provincii, în cadrul Imperiului Habsburgic. Legat de acest ultim aspect, Direcția Allgemeines Verwaltungsarchiv (Arhiva generală a administrației) păstrează mai multe cutii cu documente, referitoare la înnobilările stăpânilor de pământ din Bucovina. Cu excepția titlului de baron, acordat lui Vasile Balș, în 1781, toate celelalte înnobilări au fost făcute în baza Decretului împăratului Iosif al II-lea, din 14 martie 1787.

Continuând politica de „unificare și germanizare” începută de Maria Tereza, care recomandase folosirea limbii germane în școli și în relațiile clerului și ale nobilimii cu Viena, Iosif al II-lea a introdus limba germană în școli, gimnazii, seminarii și universități, iar în 1784 a dispus ca limba germană să devină unică și obligatorie în administrație, pentru toți funcționarii statului, care primeau grade și titluri în funcție de studiile și examenele promovate¹. În spiritul acestei politici de germanizare, în urma căreia mozaicul de popoare din imperiu trebuia să se transforme, treptat, într-un singur popor, Iosif al II-lea a ordonat ca toate legile și patentele imperiale să fie difuzate exclusiv în limba germană, în toate provinciile și regatele împărăției sale².

După împărțirea Poloniei și încorporarea Galiției la Austria (1772), nobilimii poloneze i s-au recunoscut toate drepturile ei feudale, între care și acela de a se aduna în Dietă sau Seim și de a delibera asupra nevoilor țării³.

Odată cu alipirea Bucovinei la Galiția (1786), împăratul Iosif al II-lea a încercat unificarea socială a acestor provincii, prin asimilarea boierilor și mazililor moldoveni din Bucovina cu șleahta poloneză din Galiția. Deși s-a considerat că boierimea moldoveană a solicitat să fie încadrată în Seimul galițian și să i se echivaleze titlurile nobiliare cu cele din imperiu⁴, această inițiativă a aparținut doar Curții Imperiale. Astfel, Iosif al II-lea a convocat, la 22 septembrie 1786, o ședință

* Acest studiu a fost realizat în cadrul proiectului finanțat de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), proiect intitulat *Evoluția prețurilor în Moldova între secolele al XV-lea și al XVII-lea. Implicații economice, sociale și politice (Price Evolution in Moldavia in the 15th – 17th centuries. Economic, Social, and Political Implications)* și având numărul: PN-II-RU-PD-2012-3-0171.

¹ Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, vol. I, *De la administrația militară la autonomia provincială (1774–1862)*, București, Editura Academiei Române, 1993, p. 104.

² *Ibidem*.

³ Mircea Pahomi, *Boieri și mazili – nobili bucovineni*, în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 1 (18), [ianuarie–iunie] 2002, Rădăuți–București, Editura Academiei Române, p. 69.

⁴ *Ibidem*.

a Cancelariei aulice, sub președinția contelui Christian August von Seilern, prin care s-a hotărât, între altele, încadrarea boierimii bucovinene în rândul nobilimii galițiene, pentru a putea participa la lucrările Seimului galițian⁵. Această măsură ilustra politica iosefinistă de reformare, în sensul absolutismului luminat, a vieții sociale din toate provinciile imperiului, așa încât, prin uniformizare, centralizare, germanizare și dominarea Bisericii de către Stat, să se realizeze coeziunea multinaționalului Imperiu Habsburgic⁶.

Ca atare, prin această dispoziție, s-a încercat asimilarea boierilor români cu nobilimea poloneză⁷ și contopirea lor cu restul nobilimii din imperiu. În cadrul sistemului nobiliar din statul austriac, doar membrilor familiei imperiale le era rezervat titlul de arhiduce. Restul nobilimii era împărțit în trei clase distincte. Astfel, în prima clasă, intitulată „Fürstenstand”, intrau purtătorii titlurilor de duce și de prinț⁸. Urma categoria „Herrenstand”, sau nobilimea înaltă, care îngloba familiile cu titlurile de baron și de conte⁹. În sfârșit, a treia clasă de nobili era denumită „Ritterstand” și avea trei trepte deosebite, după cum urmează: 1) „Ritter von ...” (cavaler de ...); 2) „Edler von ...” (nobil de ...) și 3) nobilimea străveche, fără titluri, numită „Uradelige”, ai cărei membri aveau, înaintea numelui lor, numai particula simplă „von ...” (de ...) ¹⁰.

Potrivit Decretului imperial al lui Iosif al II-lea, nobilii Bucovinei erau împărțiți în mari („starea domnească”) și mici. Astfel, denumirile de boieri și mazili erau înlocuite cu titlurile de „Herr” (domn) și „Ritter” (cavaler). Teoretic, în categoria nobililor mari („starea domnească”) erau conții („Grafen”, grofii) și baronii („Freyherrn”), iar această cinste putea fi dobândită de acele familii care puteau dovedi că ele sau străbunii lor au deținut una dintre cele 12 boierii (dregătorii) mai mari ale Moldovei¹¹.

⁵ Mihai Ștefan Ceaușu, *Bucovina Habsburgică de la anexare la Congresul de la Viena. Iosefinism și postiosefinism (1774–1815)*, Iași, Fundația Academică „A. D. Xenopol”, Editura Dosoftei, 1998, p. 133.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediție și studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, Colecția „Historia magistra vitae”, 1991, p. 55.

⁸ Traian Larionescu, *Familii vechi bucovinene*, în vol. Mihai-Bogdan Atanasiu, Mircea-Cristian Ghenghea (coordonatori), *Pro Bucovina. Repere istorice și naționale*, Biblioteca Națională a României, Editura Mitropolit Iacov Putneanul, București, 2010, p. 379 (republicare după „Arhiva Genealogică Română”, București, Tipografia Ministerului de Război, 1944).

⁹ *Ibidem*; Mihai Iacobescu, *op. cit.*, vol. I, p. 263; Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 71.

¹⁰ Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 379; Mihai Iacobescu, *op. cit.*, vol. I, p. 263; Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 71.

¹¹ Acești 12 mari boieri ai Moldovei erau: 1) mare logofăt, 2) mare vornic al Țării de Jos, 3) mare vornic al Țării de Sus, 4) hatman, 5) mare postelnic, 6) mare spătar, 7) mare vistiernic,

Totuși, la finalul veacului al XVIII-lea, nicio familie de bucovineni nu a fost admisă – conform dispozițiilor decretului emis de Iosif al II-lea – în „Herrenstand”¹². Astfel, pentru acordarea titlului de conte, împăratul a pus o condiție imposibil de îndeplinit de către boierii rămași în Bucovina: obținerea, din moșiile lor, aflate doar în interiorul hotarelor Imperiului Habsburgic („ce sînt supt stăpînirea Împărății Austriei”), a unui venit anual de 3 000 de florini, o sumă enormă pentru acele vremuri¹³. Cum boierii pămînteni nu aveau decît sate, în Bucovina și Moldova, niciunul dintre dînșii nu putea aduna un venit de trei mii de lei doar din moșiile aflate în Bucovina. Acest lucru, cumulat cu faptul că o bună parte dintre marii boieri, care aveau moșii în Bucovina, s-a retras la Iași¹⁴, iar cei care au rămas, din nepăsare sau din desconsiderare față de titlurile nobiliare străine, nu au solicitat să fie înscriși în rîndul conților și baronilor, a făcut ca, la finalul veacului al XVIII-lea, numărul familiilor de bucovineni, care făceau parte din starea domnească, să fie ne semnificativ¹⁵. Astfel, în această perioadă, doar lui Vasile Balș (1781), episcopului Dosîthei Herescu (1788) și familiilor Capri (1791) și Cârstea (1792)¹⁶ li s-a acordat titlul de baron. Semnificativ este faptul că, în toată perioada în care Bucovina a fost stăpînită de Habsburgi, cu o singură excepție, familiilor nobiliare din provincie nu li s-a conferit titlul de baron prin Decretul lui Iosif al II-lea, din 1787, ci doar prin înălțări la acest rang, de la statutul de „Ritterstand”¹⁷. În schimb, potrivit acestei patente imperiale, episcopului Bucovinei i se conferea calitatea de baron¹⁸.

În virtutea aceleiași porunci imperiale, familiile care aspirau la statutul de conte (Graf), trebuiau să plătească o taxă, de care erau scutiți, însă, cei care solicitau doar titlul de baron. Această scutire de taxă se acorda acestora din urmă numai dacă cereau ridicarea la cinstea de baron într-o perioadă de doi ani de la emiterea decretului, solicitările ulterioare urmînd a fi taxate asemenea celor care ar fi pretins titlul de conte.

8) mare ban, 9) mare paharnic, 10) mare stolnic, 11) mare căminar și 12) mare comis (vezi Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 388–389). Totuși, rangurile acestor 12 mari boieri au variat de la o epocă la alta. Astfel, în 1664, în rangul al 11-lea era boieria de mare medelnicer, iar în rangul al 12-lea era cea de serdar (boieria de ban, în Moldova, nici nu era cunoscută). Mai târziu, în 1716, rangul al 12-lea era cel de mare clucer (avînd un rang mult mai mic decît căminarul). Prin urmare, la finalul secolului al XVIII-lea, era greu de stabilit dacă o anumită boierie a făcut parte, pînă atunci, din primele 12 ranguri (*ibidem*, p. 389).

¹² *Ibidem*, p. 388.

¹³ Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 389.

¹⁴ Ion Nistor, *op. cit.*, p. 53.

¹⁵ Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 388.

¹⁶ *Ibidem*, p. 388–389; Mihai Iacobescu, *op. cit.*, vol. I, p. 264; Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 71.

¹⁷ Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 389.

¹⁸ „Arhiereul Bucovinei este asemene cu arhiereii Galiții, de starea domnească” (vezi *infra*).

În schimb, boierii pământeni din Bucovina (iar mai târziu, și cei alogeni) se regăseau, îndeosebi, în cea de-a treia clasă de nobili („Ritterstand”). Aceștia erau asimilați cu nemeșii unguri și puteau fi recunoscuți după particula „von”, atașată numelui de familie. Cinstea de „Ritterstand” se acorda tuturor boierilor și mazililor bucovineni, fără ca aceștia să trebuiască a o cere în prealabil, precum s-a acordat și șleahnicilor din Galiția, prin Patenta imperială din 15 iunie 1775. Prin urmare, aceștia urmau să fie înscriși, din oficiu, în Registrul de evidență al nobilimii („Condica” sau „Matricula Țării”), numit în germană „Immatriculirung” și cunoscut, astăzi, sub numele de *Bukowiner Majestetsbuch*. Pentru această înscriere, autoritățile imperiale țineau seama dacă familiile respective erau desemnate, la acea vreme, cu rangul de boier, iar pentru mazili, ele au cerut autorităților de la Iași o situație cu numele acestora. Mazilii, care nu se regăseau în acest izvod, trebuiau să prezinte autorităților habsburgice dovezi că au deținut acest rang.

Deși, potrivit recensământului austriac, din 11 iulie 1780, în districtele Suceava și Cernăuți trăiau 82 de familii de mazili și 67 de familii de ruțași¹⁹, numărul înnobilărilor a fost destul de redus, așa încât multe familii de români bucovineni n-au avut, în Austria, niciun titlu nobiliar²⁰.

Toți boierii din Bucovina, care erau înscriși în *Registrul de evidență al nobilimii* și plăteau o contribuție de 75 de lei, aveau voie să fie membri și să ia cuvântul în Seimul Galiției, din Lemberg. Totuși, pentru a beneficia de acest privilegiu, boierii trebuiau să-l ceară într-un timp de maximum șase luni de zile, din momentul emiterii Patentei imperiale.

Potrivit poruncii împăratului Iosif al II-lea, boierii care erau atât cetățeni ai Austriei, cât și ai Moldovei – așa-numiții „sudiți mestecați” sau „sujets mixtes” – și doreau să participe la lucrările Seimului, din Lemberg, trebuiau fie să locuiască minimum șase luni pe an în Bucovina, fie să plătească o contribuție dublă față de ceilalți boieri, respectiv 150 de lei pe an.

Decretul original al împăratului Iosif al II-lea se păstrează în Fondul documentar *Hofadelsakten*, aflat la Direcția Allgemeines Verwaltungsarchiv, din cadrul Arhivelor Statului din Viena. Astfel, într-una dintre cutiile acestui fond, există un fascicul care cuprinde originalul bilingv, tipărit în germană și română, cu semnătura lui Iosif al II-lea și sigiliul imperial, timbrat cu timbru mobil, la care se mai adaugă contrasemnăturile a patru înalți funcționari imperiali: primul cancelar Leopold conte de Kollowrat, Johann Rudolph conte de Chotek, Johann Wenzel

¹⁹ Österreichisches Staatsarchiv, Direcția Allgemeines Verwaltungsarchiv; Colecția de fonduri *Adelsarchiv*; Fondul *Hofadelsakten*; Subfondul *Hofadelsakten Akten*; Seria *Adelsgeneralien*; Karton nr. 597 – Galizien, Bukowina; Fasciculul *IV D1 Fas[zikel] 9 Generalia Bukowina*, f. 11–13.

²⁰ Traian Larionescu, *op. cit.*, p. 388.

conte de Ugarte și Alois conte de Ugarte. Ceea ce dovedește că acest document este originalul decretului imperial este faptul că pe coperta mapei, în care el se păstrează, cineva a scris titlul: *Mutter Patent d[e]to 14/3 [1]787: Verfassung der Bukowina*.

În același fascicul mai există și alte documente, între care patru copii germano-poloneze ale poruncii suveranului de la Viena, privitoare la înnoșările boierilor și mazililor din Bucovina, în care semnătura împăratului și numele a trei dintre dregătorii săi au fost reproduse, prin tipărire, iar locul pecetii a fost marcat printr-un cerc tipărit, în interiorul căruia sunt literele L.S.!

Faptul că documentul original a fost conceput în germană (limba oficială a imperiului) și română, fiind semnat de împăratul Iosif al II-lea, arată că el era destinat doar populației Bucovinei și că aceasta vorbea românește. Foarte probabil, traducerea documentului german a fost realizată de un ardelean. Dovada o constituie faptul că, în textul românesc, se folosesc cuvinte din graiul ardelenesc (precum: *titluș*, *grof*, *nemeș*, *ungurie* sau *nemție*) și că acesta conține pasaje, care fac referire la realitățile sociale din Transilvania („păcum să numește după ungerie: nemeș”). Ulterior, pentru nevoile Dietei din Lemberg și ale instituțiilor imperiale din capitala Galiției – unde lucrările se desfășurau doar în germană și poloneză –, s-au tipărit mai multe exemplare ale acestei porunci, în cele două limbi.

Deși Decretul imperial, din 14 martie 1787, a fost redactat și tipărit în germană și română, Ion Nistor²¹ și, mult mai târziu, Mircea Pahomi²² credeau că acesta a fost compus în românește. Date fiind diferențele dintre originalul existent în Arhivele din Viena și textul editat de Ion Nistor, este foarte posibil ca acest istoric să fi văzut, în Arhivele din Cernăuți, o copie românească a decretului, motiv pentru care a ajuns să creadă că acesta a fost redactat în limba română.

Deși Mircea Pahomi a observat că între ediția lui Traian Larionescu și cea a lui Ion Nistor „există unele deosebiri de redactare, care, însă, nu schimbă conținutul lui”²³, în lipsa documentului original, autorul nu a putut explica aceste deosebiri.

Având în vedere că varianta publicată de Traian Larionescu este lipsită de explicațiile suplimentare existente în originalul germano-român – „sau, păcum să numește după ungerie: nemeș (adecă după nemție: «Herrn» și «Ritărstand»)” –, că acest editor lasă, în textul său, numeroase cuvinte germane, care fuseseră traduse în originalul bilingv germano-român („Herrn” și „Herrenstand”, în loc de „domn” și „stare domniască”; „Ritterstand” pentru „fon”; „Landstand”, în loc de „boier de țară stăpân de moșie”, ori „Landrecht” pentru „Judecătoria Țării”) și că reproduce doar semnăturile tipărite în traducerea germană-poloneză, suntem încredințați că

²¹ Ion Nistor, *op. cit.*, p. 53.

²² Mircea Pahomi, *op. cit.*, p. 69.

²³ *Ibidem*.

acesta a văzut doar un exemplar tipărit, în limbile germană și poloneză, și că a realizat o traducere a textului german. Un alt argument în acest sens îl constituie faptul că, în ediția lui Larionescu, începutul de la punctul 7 („Fiecare «Landstand» înmatricolat, care plătește o contribuție de 75 [de] florini, are dreptul să obțină un loc și să voteze în Dietă”) este simpla tălmăcire a textului german („Jeder immatrikulirte Landstand, welcher 75 Gulden Kontribution entrichtet, hat das Recht, dem Landtage mit Sitz und Stimme beizuwohnen”), căci varianta românească a poruncii împăratului spune: „Fieștecare boier de țară stăpân de moșie, care este scris la Condica, adică Matric[o]l[a] Țări[i] și plătește 75 [de] lei contribuție, are voie a șide și a cuvânta la Adunarea (adică Se[i]mul) Țări[i]”.

Dat fiind faptul că Decretul imperial, din 14 martie 1787, a fost conceput în germană și română și tradus în poloneză, iar edițiile anterioare sunt doar în limba română, se impune o reeditare a acestuia în toate cele trei limbi, în care decretul a fost redactat. Apoi, formele în care porunca împăratului Iosif al II-lea a fost editată anterior, sunt inferioare, din punct de vedere arhivistic, documentelor originale, păstrate în Arhivele din Viena. Astfel, în ediția sa, Ion Nistor a modernizat limba actului și a omis contrasemnăturile înalților funcționari imperiali, iar Mircea Pahomi a republicat – cu puține modificări – această variantă. În schimb, din traducerea lui Traian Larionescu lipsesc explicațiile suplimentare, aflate în textul original româno-german, și semnătura lui Johann Wenzel Graf von Ugarte, iar limbajul actului este tot unul modern.

În sfârșit, trebuie să remarcăm faptul că punctul al șaptelea din această poruncă – prin faptul că a fost conceput și tradus, în aceeași vreme, în germană, română și poloneză – este extrem de important, din punct de vedere economic, căci arată că, la finalul veacului al XVIII-lea, guldenii austrieci, leii (talerii olandezi și piaștrii sau gurușii otomani), care circulau în Țările Române, și zloții polonezi erau monede egale ca valoare.

**Allerhöchstes Patent
vom 14. März 1787²⁴**

A

Ad 140 ex Februario [1]787

Mutter Patent d[e]to 14/3 [1]787: Verfassung der Bukowina

²⁴ Note făcute pe coperta mapei, în care se află toate documentele.

IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina²⁵

Ad 140 Febr[uario] 1787

14. März [1]787, Galizien

IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina²⁶

„Wir Joseph der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, Hungarn, Böhmen, Galizien und Lodomerien, Erzherzog zu Oesterreich, Herzog zu Burgund, und zu Lothringen u[nd] a[ndere]²⁷.

Um den Endzweck, welchen Wir bei Einverleibung der Bukowina mit Galizien im Gesichte hatten, desto sicherer zu erreichen, und beyde Länder unter sich desto mehr zu vereinigen, finden Wir zuträglich, auch dem Adel der Bukowina eine mit dem galizischen gleichförmige Gestalt zu geben.

In welcher Absicht Folgendes festsetzen:

§ 1

Es haben künftig die Titel Bojar, Masil, un[d] s[o] w[eiter] ganz aufzuhören, und wird der sämmtliche Adel der Bukowina in Herrn und Ritterstand eingetheilet werden.

§ 2

Der Herrstand begreift unter sich Grafen, und Freyherrnstand, den alle Familien erhalten, welche in der Moldau eines der 12 großen Landesämter bekleidet zu haben, und 3.000 fl. jährliche Einkünfte aus den k. k. Staaten ausweisen.

Für den Grafenstand haben diese Familien die ganze, für den Freyherrnstand keine Taxe zu entrichten.

§ 3

²⁵ Note făcute pe coperta mapei, în care se află documentul în germană și română.

²⁶ Note făcute pe documentul în germană și română.

²⁷ „Noi, Iosif al doilea, din mila lui Dumnezeu, ales împărat roman, măritor în toate timpurile al Imperiului, rege în Germania, Ungaria, Boemia, Galiția și Lodomeria, arhiduce de Austria, duce de Burgundia și Lotharingia și celelalte”.

Die taxfreye Erhebung in den Freyherrnstand ist binnen 2 Jahren anzusuchen. Nach Verlauf dieser Zeit kann derselbe nur gegen Entrichtung der ganzen Taxe erhalten werden.

§ 4

Der Bischof der Bukowina gehört, wie die galizischen Bischöfe, zu dem Herrnstande.

§ 5

Der Ritterstand mit dem Rechte zur Immatrikulirung wird allen Bojaren und Masilen, ohne denselben ansuchen zu müssen, hiemit eben so, wie den polnischen Edelleuten durch das Patent vom 13. Junius 1775 zugestanden.

§ 6

Als Bojaren werden alle diejenigen angesehen, welche diesen Titel gegenwärtig führen, als Masilen aber nur diejenigen anerkennet, welche in dem von der Moldau mitgetheilten Verzeichnisse enthalten sind. Diejenigen, welche in diesem Verzeichnisse nicht stehen, und diesen Rang anzusprechen sich berechtigt halten, haben ihre Beweise aus unverwerflichen Urkunden zu führen und wenigstens darzuthun, daß ihnen der Titel eines Masilen in Rechtsstreitigkeiten, oder bei einem andern öffentlichen Vorfalle beigelegt worden.

§ 7

Jeder immatrikulirte Landstand, welcher 75 Gulden Kontribution entrichtet, hat das Recht, dem Landtage mit Sitz und Stimme beizuwohnen. Um sich hiezu zu erklären, wird eine Frist von 6 Monaten bewilliget.

§ 8

Die sogenannten sujets mixtes, welche ihr Recht, dem Landtage beizuwohnen, darthun, und dieses Rechts geniessen wollen, haben jährlich entweder durch 6 volle Monate im Lande zu wohnen, oder die Kontribution doppelt zu entrichten.

§ 9

Den Ruptaschen endlich wird die Besitzfähigkeit sowohl in Ansehen ihrer vorigen Güter als neuer Erwerbungen zugestanden.

Die Obrigkeit der Ruptaschen ist bei Realklagen über landtäfliche Güter das Landrecht, in allen übrigen Personal und Realklagen aber das Ortsgericht.

Gegeben in unserer Haupt- und Residenzstadt Wien den 14ten Tag des Monats März im siebenzehnhundert sieben und achtzigsten, unserer Reiche der römischen im drey und zwanzigsten, und der erbländischen im siebenten Jahre.

B

Noi, Iosif al doilea, din mila lui Dumnezeu ales împărat roman, măritor în toate timpurile al Imperiului, rege în Germania, Ungaria, Boemia, Galiția și Lodomeria, arhiduce de Austria, duce de Burgundia și Lotharingia și celelalte²⁸.

Ca mai adevărat să agiungem scoposu [pe] care l-am avut la împreunarea Bucovini[i] cu Galiția și amindoaî țări[le] cu atâta mai mult a le uni, am aflat a fi cu cuviință, pă boieri[i] și mazili[i] Bucovini[i] a-i pune la asemen[ea] stare cu cei de Galiția.

Pentru aceaia, hotărâm mai gios scrisele:

Stih 1

Titlușirile, adecă numirile: boier, mazil i proci de acmo înainte de totul să lipsască și toată boieria și mazilia de Bucovina să înparte în stare domniască și fon sau, păcum să numește după ungorie, nemeș (adecă după nemție Her[r]n²⁹ și Ritărștand³⁰).

Stih 2

Starea domnească cuprinde în sine păstarea grofilor, adecă conte, și a baronilor, care cinste toate acele familii dobândesc, cari vor dovedi că au avut vro boerie din cele 12 bo[i]erii mai mari a Moldovii și trag vinit de trii mii lei din moșii ce sint supt stăpânirea Împărății Austrii.

Pentru cinste[a] de graf, adecă conte, vor avea familiile a plăti taxa deplin, iară pentru baronie nemica.

²⁸ Intitulația a fost scrisă doar în limba germană.

²⁹ Corect: „Herren”.

³⁰ Corect: „Ritterstand”.

Stih 3

Rădicarea la cinste[a] baronească fără de taxă au a cere în vreme de 2 ani, iară după trecere[a] vremii aceștia nu să poate cu alt chip câștiga, fără numai împlinind taxa deplin.

Stih 4

Arhiereul Bucovini[i] este asemenea cu arhieriei[i] Galiții, de starea domnească.

Stih 5

Starea cinstii fon (adecă Ritărștand), cu voia a să scrie la Condica (adecă Immatriculirung) aleselor neamuri, să dă prin aceasta tuturor boierilor și mazililor, fără a trebui a o cere, păcum s-au dat ș[e]ahnicilor de Țara Leșască, prin patentul din anul 1775 iunie 15.

Stih 6

Ca niște boieri numai aceia să vor ține în samă, cari acmo au această numire (adecă tituluș), iară mazili să vor socoti numai aceia cari sint cuprinși în izvodu' ce s-au trimes de la Moldova. Aceia cari nu sint însămnăți la acest izvod și socotesc a ave[a] dreptate a cere cinstea aceasta, au a arăta temelnice dovezi și cât mai puțin a dovedi cum că li s-au dat numire (adecă tituluș) de mazil la giudecăți sau la altă întâmplare de obște.

Stih 7

Fieștecare boier de țară stăpân de moșie, care este scris la Condica, adecă Matric[o][a] Țări[i] și plătește 75 lei contribuție, are voie a șide și a cuvânta la Adunarea (adecă Se[i]mul) Țări[i]. Ca să ceară cineva aceasta, să pune vede de 6 luni de zile.

Stih 8

Acei ce să numesc sudiți mestecați și vreu să dovedească privileghia lor, ce au a șede la Adunarea, adecă Se[i]mul Țări[i], și vreu să aibă privileghi[u]l acesta, uni[i] ca ceia au a șide în țară sau deplin șasă luni sau a plăti contribuția îndoit.

Stih 9

Ruptașilor să dă voie a stăpâni moșiile sale ce le-au avut până acmo, cum și acele moșii care de acmo înainte li-ar câștiga.

Ruptași[i] pentru pricini de moșii care sint scrise la Condica Giudecătorii Țări[i] să fie trași la giudecata țări(i), iară pentru alte averi și pricini depreună la giudecata locului.

S-au dat în mai mare și la a noastre ce[a] de ședere cetate Vienna, la anul una mie șapte sute optuzeci și șapte, martie 14, la anii stăpânirii noastre [cele]i³¹ râmlenești douăzeci și [trei]³², iară a altor moștenito[ari țări la]³³ al șaptele[a] an.

Joseph [m.p.]

Leopoldus Comtes à Kollowrat, Reg^{is} Boh^{ix} Sup[rem]us & A.A. pr[i]mus Cancellar[ius]³⁴ [m.p.]³⁵

Johann R[udolph]³⁶ Graf Chotek [m.p.]³⁷

Johann Wenzel Graf von Ugarte [m.p.]³⁸

Ad Mandatum Sac. Cael.
Regiae Majestatis proprium
Alöysius Graf von Ugarte [m.p.]³⁹

³¹ Acoperit de sigiliul timbrat.

³² Acoperit de sigiliul timbrat.

³³ Acoperit de sigiliul timbrat.

³⁴ Acoperit de sigiliul timbrat.

³⁵ Lipsește din variantele publicate de Ion Nistor și Mircea Pahomi!

³⁶ Acoperit de sigiliul timbrat.

³⁷ Lipsește din variantele publicate de Ion Nistor și Mircea Pahomi!

³⁸ Lipsește din variantele publicate de Traian Larionescu, Ion Nistor și Mircea Pahomi. Numele lui Johann Wenzel Graf von Ugarte nu se regăsește în varianta tipărită în germană și poloneză.

³⁹ Lipsește din variantele publicate de Ion Nistor și Mircea Pahomi.

C

Ministerium des Innern
Faszikel: IV D1 Fas[zikel] 9 Generalia Bukowina
Patent d[e]to 14/3 1787 Organisi[e]rung der verschiedenen Akten des Adels in der
Bukowina
4 Stück

Patent 14/3 [1]787 Adelsorganisi[e]rung in der Bukowina
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina⁴⁰.

Einziges Exemplar
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
IV DI Galiz[ien] Adel in que[stion]
Bukowiner Adels Patent v[om] 14/3 [1]787.
K.K. Hochkanzler⁴¹.

Regulierung des Bukowiner Adels
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
IV D1 Gal[izien] Adel *in genere*
Bukowiner Adel⁴².

Patent vom 14. März 1787 Reguli[e]rung des Adels-Verhältnisses in der
Bukowina.
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
IV D1 Gal[izien] Adel *in genere*
Regulierung des Bukowiner Adels⁴³.

Adel in der Bukowina, den 14. März [1]787
IV D1 Fas[zikel] 9 Gen[eralia] Bukowina
Letztes Exemplar⁴⁴.

⁴⁰ Note făcute pe coperțile mapei, ce cuprinde documentele scrise în germană și poloneză.

⁴¹ Note făcute pe primul document, scris în germană și poloneză.

⁴² Note făcute pe al doilea document, scris în germană și poloneză.

⁴³ Note făcute pe al treilea document, scris în germană și poloneză.

⁴⁴ Note făcute pe al patrulea document, scris în germană și poloneză.

Dla⁴⁵ osiągnięcia tym bezpiecniej celu, który sobie w inkorporacji Bukowiny z Galicyą, y w tym scisleyszym obydwóch tych Kraiów między sobą złączeniu założyliśmy, przyzwoitą rzeczą być sądziemy, żebyśmy szlachcie Bukowińskiej podobną do Galicyjskiej postać dali.

W tym zamiarze następujące przepisy ustanawiamy:

§ 1

Tytuły Boiar, Masil, y t. p. napotym zupełnie ustać mają, y cała Szlachta Bukowińska na Stan Panow y Rycerzow podzieloną będzie.

§ 2

Stan Panow zawiera w sobie Stan Hrabiów y Baronow, te dostoieństwa wszystkie owe Familie otrzymają, które dowiodą, iż w Moldawii iaki z 12 wielkich Kraiowych urzędow piastowały, y że 3.000 Zł. Ryn. rocznych dochodów z C.K. Państw mają.

Też Familie za Stan Hrabiow całą taxę, a za Stan Baronow żadney taxy, nie zapłacą.

§ 3

O wyniesienie na Stan Baronow od taxy wolne w przeciągu 2 lat prosić należy. Po upłynionym zaś tym czasie toż wyniesienie iedynie tylko za zaplaceniem całej taxy dostąpione być może.

§ 4

Biskup Bukowiński należy do Stanu Panow tak, iak y Biskupi Galicyjscy.

§ 5

Stan Rycerski z Prawem Immatrikulacyi wszystkim Boiarom y Masilóm bez prosizenia o to rownież tak, iak y polskiey Szlachcie przez Uniwersał pod 13tym Czerwca 1775 ninieyszemi pozwala się.

§ 6

⁴⁵ Documentul este în germană și poloneză, însă nu am redat încă o dată textul german, deoarece este identic cu cel din documentul scris în germană și română.

Za Boiarow wszyscy owi poczytani będą, którzy tego tytułu teraz używają, za Masilow zaś tylko owi uznani będą, którzy w Regestrze od Moldawii udzielonym zawierają się.

Owi, którzy w tym Regestrze nie są wyrażeni, a o tę godność domagać się sądziliby mieć prawo swe dowody z nieodrzutnych dokumentow przywieść, lub przynajmniej to okazać powinni, iż im tytuł Masila w sporach sądowych, lub w inney iakiej publiczney wydarzoney okoliczności dawany bywał.

§ 7

Każdy inmatrykulowany Pan Stanowy, który 75 Zł(oty) Ryn. podatku płaci, na seymie z głosem, y siedzeniem być obecnym prawo ma. Do oswiadczenia się w tej mierze przeciąg czasu 6 Miesiący pozwala się.

§ 8

Dwoykraiowi obywatele sujets mixtes zwani, którzy prawa swego względem bywania na seymie dowioda, y tego prawa używać chcą, albo przez całe 6 Miesiący w Kraiu mieszkać, lub podatek w dwoynasob płacić mają.

§ 9

Nakoniec Rubtaszom zdolność do posiadania tak ich przeszłych dóbr, iako też do nabycia nowych pozwala się.

Zwierzcnością Ruptaszow iest co do zaskarżeń realnych względem dobr intabulowanych Sąd Szlachecki, we wszystkich zaś innych osobistych y realnych skargach Sąd mieyscowy.

Dan w naszym Stołecznym y Rezydencyonalnym Miescie Wiedniu dnia 4 Miesiąca Marca, Tysiąc siedemset osiemdziesiątego siódmego, Państw naszych Rzymskiego w dwudziestym drugim, a dziedzicznokraiowych w siódmym Roku.

Joseph

Leopoldus Comtes à Kollowrat, Reg^{is} Boh^{ix} Sup[rem]us & A.A. pr[i]mus Canc[elar]ius

Johann Rudolph Graf Chotek

Ad Mandatum Sac. Cael.
Regiae Majestatis proprium
Alöysius Graf von Ugarte

Sursa: Österreichisches Staatsarchiv, Direcția (Abteilung) Allgemeines Verwaltungsarchiv; Colecția de fonduri (Bestandsgruppe): *Adelsarchiv*; Fondul (Bestand): *Hofadelsakten*; Subfondul (Teilbestand): *Hofadelsakten Akten*; serie (*Serie*): Adelsgeneralien; Karton nr. 597 – Galizien, Bukowina; Fascicul (*Faszikel*): *IV D1 Fas[zikel] 9 Generalia Bukowina*, f. 50–70, originale tipărite bilingv: german-român și german-polonez, c. neagră, difolio; originalul tipărit în germană și română este semnat de împăratul Iosif al II-lea și de înalții funcționari ai Imperiului Habsburgic și are sigiliu timbrat cu timbru mobil; în câmpul sigilar, acvila bicefală; pe tipăriturile în germană și poloneză, numele împăratului și numele a trei dintre funcționarii săi sunt reproduse doar prin tipărire.

Ediții consultate: Traian Larionescu, *Familii vechi bucovinene*, în vol. Mihai-Bogdan Atanasiu, Mircea-Cristian Ghenghea (coordonatori), *Pro Bucovina. Repere istorice și naționale*, Biblioteca Natională a României, Editura Mitropolit Iacov Putneanul, București, 2010, p. 377–379 (republicare după Traian Larionescu, *Familii vechi bucovinene*, în „Arhiva Genealogică Română”, București, Tipografia Ministerului de Război, 1944, p. 1–3) (traducere românească după textul german); Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, Ediție și studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, Colecția „Historia magistra vitae”, 1991, p. 53–55 (variante românească, cu limbaj modernizat); Mircea Pahomi, *Boieri și mazili - nobili bucovineni*, în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 1 (18), [ianuarie–iunie] 2002, Rădăuți–București, Editura Academiei Române, p. 70–71 (reeditare a variantei publicată de I. Nistor, cu unele completări după Traian Larionescu).